

**-A genocide begins with the killing of one man,
not because of what he has done, but because of who
he is, said Kofi Annen, the seventh secretary-general
of the United Nations**

Anerkjennelse av Holodomor som folkemord 1932-1933

President Volodymyr Zelenskyy og hans kone Olena hyllet ofrene for Holodomor 1932-1933 i Ukraina. ¹

¹ <https://www.president.gov.ua/en/news/all>

1. Innholdsliste

1. INNHOLDSLISTE.....	3
2. INNLEDNING.....	4
3. VAR HOLODOMOR ET FOLKEMORD?.....	6
4. RAPHAEL LEMKIN.....	14
5. DOKUMENTASJON PÅ SYSTEMATISK FOLKEMORD.....	16
6. ANALYSE AV HOLODOMOR.....	22
7. EKSPORT AV KORN I 1932-33.....	25
8. HOLOCAUST OG HOLODOMOR.....	27
9. RUSSIFISERING.....	37
10. SITATER.....	40
11. OPPSUMMERING.....	44
12. VEDLEGG.....	51
13. KILDER.....	56

2. Innledning

Dette monumentet «The Bitter Memory of Childhood» av en ung jente som holder en håndfull hvetestilker står midt i inngangspartiet som fører til museet over ofrene for Holodomor i Kyiv i Ukraina. Statuen er dedikert til de mest sårbare ofrene for det ukrainske folkemordet med hungersnød – barn. Monumentet, som en del av minnekomplekset i hovedstaden Kyiv, ble konseptualisert og designet av den ukrainske folkekunstneren Anatoliy Haydamaka og arkitekt Yuriy Kovalyov for det 75. minneåret. Hvete er symbolet på liv, velstand, åndelig rikdom. Det er kornet som i århundrer har vært assosiert med Ukrainas levebrød. Dette skjedde i Ukraina for 90 år siden. På slutten av 1920-tallet var Ukraina "Europas kornkammer" og produserte 70% av kornproduksjonen i USSR.

Olga Samarska og undertegnede fra s2pU var i 2019 på møtet i med det Nasjonale Holodomor Museum i Kyiv. Vi jobbet bl.a. med å oversette den audiovisuelle presentasjonen av utstillingen til norsk og lovte vi å jobbe for å gjøre Holodomor kjent i Norge og Sverige. Jeg har brukt nesten 5 år på denne dokumentasjon.

Hveten symboliserer den ukrainske nasjonens vilje til å leve og blomstre; nasjonens fremtid. I dette dokument har jeg forsøkt å dekke forutsetningene, årsakene og konsekvensene av hungersnøden 1921–1923 og Holodomor 1932–1933. Jeg har basert min skrivning på anbefalte og seriøse kilder. Betydelig oppmerksomhet rettes mot geografien og omfanget av hungersdøden. Jeg har prøvd å foreta en grundig vurdering av det demografiske tapet av befolkning for Ukraina som helhet, syv oblaster og andre republikker i Sovjet. En komparativ analyse av forskningsresultatene fra hungersnøden 1921–1923 og Holodomor 1932–1933 presenteres også fra nevnte kilder. Dokumentet prøver å beskrive årsaken til Holodomor i tre deler. Den første delen tar for seg hungersnøden 1921–1923. Jeg undersøker den historisk-politiske og økonomiske konteksten til hungersnøden, dens omfang og dens ujevne effekt på forskjellige deler av landet. Den generelle helsemessige situasjonen som var nært knyttet til selve hungersnøden er også dokumentert som ikke å være en årsak. Den andre delen er viet Holodomor fra 1932–1933. En sammenlignende analyse av tap under hungersnødene 1921–1923 og 1932–1933 presenteres i tredje del. Gjennom min studie av Holodomor har jeg forstått at det er et eksempel på hvordan fordommer og et ønske om å dominere og kontrollere en bestemt etnisk gruppe kan føre til maktmisbruk, masse-undertrykkelse og folkemord.

Jeg takker National Museum of the Holodomor-Genocide, Ukraina og forsker Yana Prymachenko ved History Department for Princeton University, tidligere Institute of History of Ukraine, National Academy of Sciences of Ukraine, for samarbeidet.

Lyngdal, 16. januar 2023

Per-Kaare Holdal

Support to the People of Ukraine

A Photo from the UN Archive

UN DIGNITARIES AND REPRESENTATIVES OF SOME OF THE STATES THAT RATIFIED THE UN CONVENTION ON GENOCIDE, 14th OCTOBER 1950.

FN's første generalsekretær Trygve Lie i midten bak og helt til høyre bak står "far" til FN-konvensjonen om folkemord Raphael Lemkin som var fra Lviv i Ukraina. Han brukte nettopp Holodomor som utgangspunkt for sitt arbeid.

3. Var Holodomor et folkemord?

Vi har konsentrert vår dokumentasjon på disse to tema: ☹ Holodomor var fysiske handlinger ☹ Intensjonen og gjennomføringen med overlegg fra regimet Hungersdøden 1932–33 i Ukraina, kalt Holodomor (et ord som ble laget på slutten av 1940-tallet, som betyr en hungersnød bevisst initiert for å forårsake lidelse og død) kan betraktes som folkemord i henhold til *konvensjonen om forebygging og straff for folkemordsforbrytelsen. i lys av artikkel 2 (c)*. Denne klausulen identifiserer som folkemord bevisste handlinger som skaper livsbetingelser som fører til fysisk ødeleggelse helt eller delvis av en nasjonal, etnisk, religiøs eller rase. På slutten av 1920-tallet konsoliderte den sovjetiske lederen Joseph Stalin sin kontroll over Kommunistpartiet i Sovjetunionen. Stalin følte seg truet av Ukrainas

styrkende kulturelle autonomi, og tok tiltak for å ødelegge den ukrainske bondestanden og den ukrainske intellektuelle og kulturelle eliten for å hindre dem i å søke uavhengighet for Ukraina. For å forhindre «ukrainsk nasjonal kontrarevolusjon» satte Stalin i gang politisk undertrykkelse i masseskala gjennom omfattende trusler, arrestasjoner og fengsling. Tusenvis av ukrainske intellektuelle, kirkeledere og funksjonærer fra det ukrainske kommunistpartiet som hadde støttet proukrainsk politikk ble henrettet av det sovjetiske regimet. Samtidig vedtok Stalin den første femårsplanen, som inkluderte kollektivisering av landbruket, som effektivt avsluttet NEP. Kollektivisering ga den sovjetiske staten direkte kontroll over Ukrainas rike landbruksressurser og tillot staten å kontrollere tilførselen av korn til eksport. Korneksport ville bli brukt til å finansiere USSRs transformasjon til en industriell makt.

Figur 2: Symbol på en kvernstein ved den nasjonale Holodomor-museet i Kyiv

Flertallet av landlige ukrainere, som var uavhengige småskala- eller livsoppholdsbønder, motsatte seg kollektivisering. De ble tvunget til å gi fra seg land, husdyr og jordbruksredskaper og jobbe på statlige kollektive gårder (kolhosps) som arbeidere. Historikere har registrert rundt 4000 lokale opprør mot kollektivisering, skattlegging, terror og vold fra sovjetiske myndigheter på begynnelsen av 1930-tallet. Det sovjetiske hemmelige politiet (GPU) og den røde hæren undertrykte hensynsløst disse protestene. Titusenvis av bønder ble arrestert for å ha deltatt i anti-sovjetiske aktiviteter, skutt eller deportert til arbeidsleirer.

De velstående og suksessrike bøndene som motsatte seg kollektivisering ble stemplet som "kulaks" av sovjetisk propaganda ("kulak" betyr bokstavelig talt "en knyttneve"). De ble erklært fiender av staten, for å bli eliminert som en klasse. Elimineringen av de såkalte "kulaksene" var en integrert del av kollektiviseringen. Det tjente tre formål: som en advarsel til de som motsatte seg kollektivisering, som et middel til å overføre konfiskert land til kollektivbrukene, og som et middel til å eliminere landsbyledelse. Dermed fratok det hemmelige politiet og militsen brutalt "kulaker" ikke bare for deres land, men også deres hjem og personlige eiendeler, og deporterte dem systematisk til de fjerne områdene av USSR eller henrettet dem. Disse masseundertrykkelsene, sammen med manipulering av statskontrollerte kornkjøp og kollektivisering gjennom ødeleggelsen av det ukrainske bygdesamfunnet, satte scenen for den totale terroren – en terror av sult, Holodomor. Hungersnøden i Ukraina begynte på slutten av 1931 under Sovjetunionens første femårsplan, som ga ordre om rask industrialisering og tvungen kollektivisering av landbruket. Under kollektiviseringsaksjonen som startet i 1929, ble private gårder avviklet, og i stedet ble det etablert statlige kollektive gårder. Tilsynelatende drevet av kollektivbøndene selv, ble kollektivbrukene faktisk kontrollert og overvåket av sovjetiske eller kommunistiske partifunksjonærer. Samtidig ble store og velstående bønder, stemplet kulaker (ifølge sovjetregimet var disse utbyttere av fattigere bønder), forfulgt, fratatt eiendelene sine, arrestert og deportert. Mange ble sendt til fjerne områder, og noen ble til og med henrettet. I praksis ble

enhver bonde som var motstander av kollektivisering stemplet som kulak eller kulak-tilhenger. I løpet av 1932-1933 ble det imidlertid et våpen for folkemordet arrangerert for å ødelegge selve kulturen til nasjonen. 7. august 1932, Joseph Stalin forfattet en lov med rettighet ti års fengsel pålegg om urettmessig tilegnelse av kollektive gårdseiendommer. «*Lov om fem aks*» ble vedtatt – dette er hva folket kalte resolusjonen «Om oppbevaring av statsforetak, kollektive gårder og samvirkeforetak og styrking av statsforetak, kollektive gårder og samvirkeforetak og styrking av offentlig (sosialistisk) eiendom .» Denne loven ble årsak til massearrestasjoner og henrettelser. Selv barn som ble tatt i å plukke en håndfull med korn fra kollektive gårdseng ble dømt.

Johan Ludwig Mowinckel (22. oktober 1870 – 30. september 1943) var en norsk statsmann, skipsmagnat og filantrop. Han fungerte som Norges statsminister i tre separate perioder. I 1925 ble han medlem av Nobels fredspriskomité. Han spilte en viktig rolle i å hjelpe det ukrainske folket under **Holodomor** folkemordet mot det ukrainske folket i 1931-32. Den 29. september 1933 innledet Johan Ludwig Mowinckel diskusjoner om hungersnød i Ukraina på et møte i Folkeforbundets råd. Rådet sendte spørsmålet til Den internasjonale Røde Kors-komité. Men Moskva avviste den foreslåtte hjelpen til det sultende folket.

Figur 3: Engel ved inngangspartiet til Det nasjonale Holodomor-museet

De fleste bønder i Sovjetunionen var motvillige til å gi opp privat jordbruk for å bli med i de nye kollektivene. I Ukraina, som hadde en sterk tradisjon for privat jordbruk, var motstanden spesielt sterk. I noen tilfeller mislikte ukrainske bønder og byboere kollektivisering og annen politikk som kom fra Moskva. Reaksjonen på disse retningslinjene forsterket følelsen for mer autonomi eller til og med uavhengighet for Ukraina. Ukrainere hadde opprettet en uavhengig stat i 1918, men dette forsøket på å oppnå en fullverdig stat mislyktes i 1920, hovedsakelig på grunn av militær intervensjon fra det kommunistiske Russland. I 1922 ble Ukraina tvangsinnlemmet i Sovjetunionen som en republikk, og beholdt nominelle former for statsskap og autonomi. Etableringen av statlige og kollektive gårder i Sovjetunionen ble rettferdiggjort av dets ledere som en vesentlig del av oppbyggingen av sosialismen. Sovjetiske tjenestemenn anså dem også som mer pålitelige enn individuelle gårder som kilder til

overskuddsproduksjon av korn, som skulle oppfylle obligatoriske statlige kvoter som skulle leveres. Korn samlet inn av staten ble brukt til å føde den raskt voksende bybefolkningen, og til eksport for å finansiere kjøp av maskiner i utlandet for å støtte industrialiseringen. Kollektiviseringen av jordbruket førte imidlertid til kaos og et fall i produksjonen i Ukraina, som var et sentralt kornproduserende område i Sovjetunionen. Til tross for dette opprettholdt den sovjetiske ledelsen høye kvoter for Ukrainas bønder for å levere korn til staten med tvang. Da hungersnød brøt ut i Ukraina – utløst av konfiskerende tiltak tatt av sovjetiske tjenestemenn for å oppfylle urealistisk høye korninnsamlingsmål i kjølvannet av den betydelige nedgangen i landbruksproduksjonen – informerte de øverste ukrainske regjeringslederne Kreml om sult og ba om hjelp og en reduksjon i kornkvoten for landet. Den sovjetiske lederen, Joseph Stalin, ba i stedet om en intensivering av korninnsamlingsarbeidet. Han ga også uttrykk for sin mistillit til ukrainske tjenestemenn, mistenkte mange av dem som nasjonalister, og uttrykte frykt for at motstanden mot hans politikk i Ukraina kunne forsterkes, og muligens føre til Ukrainas løsrivelse fra Sovjetunionen. Stalins svar var katastrofalt for Ukraina. Under hans oppfordring vedtok den sovjetiske ledelsen drakoniske lover og vedtok straffende og undertrykkende politikk, tilsynelatende for å bidra til å oppfylle kornkvoten. Spesielle tropper ble sendt til landsbygda, ledet av Stalins toppløytanter, for å samle inn mer korn, selv om bøndene hadde lite lagret for vinter- og vårmånedene fremover.

Til og med såkorn ble tatt, og bøter i kjøtt og poteter ble innført for de som ikke hadde oppfylt korninnsamlingsplanen. Andre matvarer ble også konfiskert av leteskvadroner. Ikke overraskende ble situasjonen på den ukrainske landsbygda desperat om vinteren. Men regimet endret ikke sin politikk med konfiskering, straff og undertrykkelse. Den 22. januar 1933, som svar på et stort antall sultne ukrainske bønder som forlot landsbyene sine på jakt etter mat, først og fremst til Russland, utstedte den sovjetiske ledelsen en ordre som forbød utreise fra Ukraina. Omtrent samtidig begynte Stalin å erstatte noen av Ukrainas ledere og endret statspolitikk som hadde støttet utviklingen og bruken av det ukrainske språket. En kampanje for

forfølgelse og ødeleggelse av mange ukrainske intellektuelle og tjenestemenn som ble anklaget for å være ukrainske nasjonalister startet også. Enhver diskusjon om hungersdøden som folkemord bør begynne med en gjennomgang av ideene til Raphael Lemkin fra Lviv i Ukraina, en juridisk lærd som var "faren" til FNs folkemordskonvensjon. I en tale holdt i 1953 kalte han USSRs politikk overfor Ukraina under Stalin for «det klassiske eksemplet på sovjetisk folkemord». Han så på hungersnøden i Ukraina som en nøkkelkomponent i det han kalte det "ukrainske folkemordet", som han forsto som en serie handlinger som også inkluderte ødeleggelsen og underkastelsen av Ukrainas intellektuelle og politiske elite, likvideringen av den uavhengige ukrainske ortodokse kirken, og den regjeringsstyrte bosettingen av Ukrainas jordbruksland av ikke-ukrainere, som fant sted i kjølvannet av hungersnøden 1932–33.

Når man vurderer anerkjennelsen av Holodomor som folkemord, bør man erkjenne at det har juridiske og politiske implikasjoner, og dermed kan være kontroversielt. Politiske personer og enheter har noen ganger kommet med uttalelser eller kommet med meninger om spesifikke saker der spørsmålet om folkemord har vært reist. Dette gjelder også hungersnøden i Ukraina. I 1988 konkluderte en spesialkommisjon fra den amerikanske kongressen som ble opprettet for å undersøke den ukrainske hungersnøden at "Joseph Stalin og de rundt ham begikk folkemord mot ukrainere i 1932–33."

I 2006 vedtok Ukrainas lovgiver, Verkhovna Rada, en lov som kalte Holodomor folkemord. Noen land, som Canada, Polen, Tyskland, Tjekkia, Portugal, Irland m.fl. har vedtatt resolusjoner eller uttalelser som anerkjenner Holodomor som folkemord. Russlands nasjonale lovgiver, Dumaen, understreket imidlertid i en erklæring at hungersnød i disse årene var en pansovjetisk tragedie og benektet ikke overraskende at den ukrainske situasjonen var spesifikk. Kontrovers kan også oppstå på grunn av mangel på konsensus blant lærde. Det er generell enighet blant forskere og fag om at Holodomor var et resultat av handlingene til sovjetiske myndigheter og dermed var menneskeskapt og unngåelig. Noen forskere så vel som politiske

personer har imidlertid hevdet at anklagen om folkemord i Ukraina ikke kan underbygges fordi hungersnød oppstod samtidig i andre republikker i Sovjetunionen, inkludert Russland. Den italienske fagperson Andrea Graziosi har, til støtte for tolkningen av folkemordet, hevdet at man ved vurdering av problemet må ta hensyn til den ekstremt høye dødeligheten i Ukraina – tredobbelt av dødeligheten i Russland. Dette var forårsaket av tilleggstiltakene som ble tatt av sovjetiske myndigheter som forsterket hungersnøden i Ukraina. Graziosi understreker også Stalins forståelse av bonde- og nasjonale spørsmål som nært knyttet i stort sett bondebaserte land som Ukraina. Han konkluderer dermed med at de ukrainske landsbyene var "riktig målrettet for å knuse bøndene, men med full bevissthet om at landsbyen representerte nasjonens ryggrad. Det er andre argumenter som kan fremmes for tolkningen av folkemordet.

Korneksporten fortsatte under de verste månedene av hungersnøden, og sovjetiske myndigheters reserver inneholdt nok korn til å mate de sultende. Da bistand først ble godkjent i februar 1933, var den selektiv, og ikke på langt nær nok korn ble sluppet ut til å redde millioner fra sult. Mobiliteten til Ukrainas bønder ble blokkert gjennom dekretet 22. januar 1933 som fratok dem mulig tilgang til mat i andre regioner i Sovjetunionen. Det er også tydelig at Stalin i 1932 var bekymret for å miste Ukraina, knyttet mangelen på korninnsamlinger i Ukraina til opplevde feil hos republikkens ledelse, og henviste til dette for å rettferdiggjøre å fjerne noen av Ukrainas ledere da han erstattet dem med lojale tilhengere. Han så også motstand på den ukrainske landsbygda mot innsamling av korn som motivert av både klassemotsetninger og nasjonalisme. Hvis man tar i betraktning de antiukrainske tiltakene han fremmet, inkludert autorisering av forfølgelse av ukrainske intellektuelle og av den mer nasjonalt orienterte politiske ledelsen, blir den generelle anti-nasjonale drivkraften i Stalins avgjørelser i 1932–1933 tydeligere. Informasjon om hungersnøden ble undertrykt i Sovjetunionen, tilbud om hjelp utenfra ble avslått, og frem til slutten av 1980-tallet benektet den sovjetiske regjeringen at en hungersnød til og med hadde funnet sted.

4. Raphael Lemkin

A crime without name - I am going to do something about it! ²

Dette er et sitat av far til FN-konvensjonen og kapittelet gjennomgår den historiske utviklingen av ordet «folkemord», både gjennom historien om Raphael Lemkin så vel som utarbeidelsen av FNs folkemordskonvensjon.

Raphael Lemkin var født i Lviv i dagens Ukraina i 1900 og døde som en ensom mann i 1959. Han var ekspert i internasjonal strafferett (med en spesiell interesse i forebygging av masseutryddelse av mennesker), som laget og fremmet begrepet «folkemord», identifiserte Holodomor som «det klassiske eksemplet på sovjetisk folkemord. " Som en ung jødisk advokat så Lemkin på Hitlers oppgang til makten med alvorlig bekymring. I 1933, i troen på at "en lov" kunne stoppe Hitler, sendte Lemkin et forslag til den 5. internasjonale konferansen for forening av strafferett (Lemkins "Madrid-rapport"). Forslaget søkte å forby "overlagt ødeleggelse av rasemessige, religiøse eller sosiale kollektiver."

Lemkins forsøk på å advare det internasjonale samfunnet ble avvist – begrunnelsen hans nærmest ignorert. Lemkins ideer om folkemord tjente

² <https://s2pu.com/index.php/en/holodomor/some-facts-about-holodomor/raphael-lemkin-did-something-about-it>

som grunnlaget for FNs konvensjon om forebygging og straff for folkemord i 1948. Konvensjonen definerer folkemord som handlinger «som har til hensikt å ødelegge, helt eller delvis, en nasjonal, etnisk, rasemessig eller religiøs gruppe, som sådan." I en tale holdt i 1953, så vel som i artikler skrevet på 1950-tallet, brukte Lemkin begrepet folkemord på Holodomor og forsøket på å ødelegge den ukrainske nasjonen.

Lemkin identifiserte fire integrerte komponenter i folkemordsprosessen i Ukraina:

- ⌚ Desimeringen av de ukrainske nasjonale elitene (politiske og kulturelle ledere)
- ⌚ Ødeleggelsen av den ukrainske autokefale (uavhengige) ortodokse kirken (dens presteskap og hierarki)
- ⌚ Sulten til den ukrainske bondebefolkningen (Holodomor), og
- ⌚ Erstatningen med ikke-ukrainere fra RSFSR³ og andre steder.

Winston Churchill snakket med uro og bekymring i 1941 da han sa: "vi er i nærvær av en forbrytelse uten navn." Winstons Churchills forslag var en oppfordring til handling for Lemkin. Han satte umiddelbart igang for å finne et ord for å beskrive den grufulle naturen til massegrusomheter. Lemkin jobbet ivrig og trodde at hvis han kunne lage et ord - hvis han kunne gi "forbrytelsen" et navn - ville det internasjonale samfunnet være i stand til å stoppe "forbrytelsen". Lemkin komponerte ordet "genocide - folkemord" ved å kombinere det greske ordet "geno", som betyr gruppe eller familier, med det latinske ordet "cide", som betyr drap. Lemkin fremmet ordet «folkemord» i det nyopprettede FN. Han var en konstant tilstedeværelse og jaget delegater for å snakke om det «nye ordet».

Raphael Lemkin realiserte endelig suksess i 1948 etter tiår med utrettelig arbeid. FN vedtok konvensjonen om forebygging og straff for

³ Russiske sosialistiske føderative sovjetrepublikk, var frem til 1992 det offisielle navnet på den sovjetiske unionsrepublikken Russland.

folkemordsforbrytelsen - som han hjalp til med å utarbeide og lobbet delegater for å akseptere. Lemkins suksess var imidlertid kortvarig - USA nektet å ratifisere konvensjonen. "Sovjetisk folkemord i Ukraina" ble skrevet for muntlig presentasjon. Den har ikke det akademiske og vitenskapelige apparatet som forfatteren ville ha gitt hvis maskinskriften hadde nådd publiseringsstadiet.

Blyantmarkeringer i teksten og det faktum at det ble holdt sammen med materialer på forskjellige andre gruppeutryddelser viser at forfatteren hadde til hensikt å bruke det i folkemordets historie som han skrev mot slutten av livet hans. Dessverre ble arbeidet aldri fullført, og det ble ikke den ukrainske teksten få nødvendig revisjon og rettelser. Lemkins mest bemerkelsesverdige bidrag ligger i hans konseptualisering av det ukrainske folkemord i form av et firedelt angrep på den ukrainske nasjonen, der sulting av de ukrainske bøndene – den store hungersnøden – var den viktigste, men ikke den eneste, våpen brukt i ødeleggelsen av den ukrainske nasjonen.

Til tross for sitt engasjement for menneskeheten, døde Raphael Lemkin alene og pengeløs, i 1959, i New York. Bare en håndfull mennesker deltok i begravelsen hans. Han døde nesten like anonymt i New York som familien hans gjorde i nazistenes konsentrasjonsleirene. "Er det ukrainske Holodomor folkemord? Det oppfyller alle kriteriene i folkemordsloven av 1948, konvensjonen - det oppfyller ideene som Raphael Lemkin la frem."

5. Dokumentasjon på systematisk folkemord

Det første slaget er rettet mot intelligentsiaen. I løpet av 1920, 1926 og igjen i 1930-33 har lærere, forfattere, kunstnere, filosofer og politikere blitt likvidert, fengslet eller deportert. 51 713 intellektuelle ble sendt til Sibir bare i 1931. Minst 114 store poeter, forfattere og kunstnere, de mest fremtredende kulturlederne i nasjonen møtte samme skjebne. Grovt regnet ble minst 75% av ukrainske intellektuelle og spesialistene i Vest-Ukraina, Karpatho-Ukraina

og Bukovyna brutalt utryddet av russerne. Samtidig med dette angrepet på intelligentsiaen var det en offensiv mot kirker, prester og kirkehierarki - "sjelen" til Ukraina. Det faktum at kirken før avviklingen ble tilbudt muligheten til å være med til det russiske patriarkatet i Moskva – Kremls politiske verktøy – antyder at den eneste målet med denne handlingen var russifisering.

Foto 1: Monument ved det nasjonale Holodomor-museet

Det tredje dødsstøtet i den sovjetiske planen var rettet mot bønder – den store massen av uavhengige bønder, som var voktere av tradisjoner, folklore og musikk, nasjonalspråket og litteraturen i Ukraina. Våpenet som brukt mot

dem er kanskje det mest forferdelige av alt – sult. Mellom 1932 og 1933 sultet ca. 4.500.000 ukrainere i hjel - en forbrytelse mot menneskeheten.

I en rapport fra styrelederen for Den ukrainske statens sikkerhetsorganer sendte Stanislav Redens til generalsekretær for kommunistpartiet (bolsjevik) i Ukraina Stanislav Kosior i 22. november, 1932, uttalte han at en skogbruker Sosnovskiyi fortalte bøndene i landsbyen Vepryk om Fastiv raion i Kyiv oblast: "RSFSR er en helt annen republikk, bønder der har korn og lignende, akkurat som vi hadde før, men Ukraina er så utarmet at vi ikke kan gjøre annet enn å løpe borte» (Bogunov 2007, 259). I begynnelsen av september 1932, en vitenskapsmann ved All-Ukrainian Academy of Sciences Denysenko ba sin kollega, som dro til Moskva for å jobbe med arkiver, om å fortelle lærer Hrushevskiyi følgende: "Angående den politiske situasjonen, fortell ham at en ekte hungersnød råder i Ukraina, hele landsbyer og regioner forsvinner, og understreker spesielt det forferdelige dødelighet blant barn. Forklar ham at dette er en politikk som tar sikte på å knekke ukraineren nasjonen fullstendig som den eneste nasjonale styrken som er i stand til alvorlig motstand. Noen vil dø, andre vil bli spredt over Russlands grenseløse vidder» (Bogunov 2007, 291).

Den hemmelige politiske avdelingen rapporterte til Felles statspolitisk direktorat at i de første syv månedene av 1932, av de 1630 registrerte bondeopprørene i hele USSR var det 923 bondeopprør i Ukraina og 173 opprør i den ukrainsktalende Kuban-regionen i Nord-Kaukasus. Antallet opprør var mye mindre i russisk regioner (Danilov 2001, 440–441).

For å stoppe den nasjonale økonomiske kollapsen, som førte til hungersnøden 1932–1933, ga Stalin opp kravet om produksjonsleveranse av korn i januar 1933. Han legaliserte det private eierskapet av produksjonen ved kollektivbruk og på private tomter, og begrenset seg til en naturlig skatt. Dermed hadde bøndene en egeninteresse i å redusere tapene under dyrking, høsting og lagring av kornavlinger fordi disse tapene sto forandel av avlingen som de kunne beholde. Denne andelen kunne nå brukes fritt, nemlig solgt til

kollektivbruk til priser regulert av tilbud og etterspørsel. Denne endringen i relasjonene mellom urbane og landlige områder, på avveie fra hovedprinsippene i den kommunistiske doktrinen, brakte landet ut av kollaps og vedvarte til slutten av kollektivbrukssystemet. De innrømmelser til bøndene våren 1933 ble nedfelt i modellartikkelen for Agricultural Artel av 1935 (Danilov 2002).

Samtidig påførte Stalin bøndene et forebyggende «destruktivt slag» i januar 1933, et begrep som tidligere er nevnt uten forklaring på et felles møte i politbyrået Sentralkomiteen og presidiet til sentralkomiteen til CPSU i 27. november 1932. Dette slaget mot den ukrainske bondestanden besto av følgende:

1. konfiskering av all matforsyning til langtidslagring i bondegårder under dekke av vinterkorn anskaffelser
2. blokkering av informasjon om situasjonen bøndene befant seg i etter konfiskering av all matforsyning; og
3. stenging av grenser for å hindre flukt av sultende bønder utenfor Ukraina og Kuban.

Winston Churchill snakket med uro og bekymring i 1941 da han sa: "vi er i nærvær av en forbrytelse uten navn." Winstons Churchills forslag om at "vi er i nærvær av en forbrytelse uten navn" i 1941, var en oppfordring til handling for Lemkin. Han satte umiddelbart ut for å finne et ord for å beskrive den grufulle naturen til massegrusomheter. Lemkin jobbet rasende og trodde at hvis han kunne lage et ord - hvis han kunne gi "forbrytelsen" et navn - ville det internasjonale samfunnet være i stand til å stoppe "forbrytelsen". Lemkin komponerte ordet "genocide - folkemord" ved å kombinere det greske ordet "geno", som betyr gruppe eller familier, med det latinske ordet "cide", som betyr drap. Lemkin fremmet ordet «folkemord» i det nyopprettede FN. Han var en konstant tilstedeværelse og jaget delegater for å snakke om det «nye ordet». Raphael Lemkin realiserte endelig suksess i 1948 etter tiår med utrettelig arbeid. FN vedtok konvensjonen om

forebygging og straff for folkemordsforbrytelsen - som han hjalp til med å utarbeide og lobbet delegater for å akseptere. Lemkins suksess var imidlertid kortvarig - USA nektet å ratifisere konvensjonen.

"Sovjetisk folkemord i Ukraina" ble skrevet for muntlig presentasjon. Den har ikke det akademiske og vitenskapelige apparatet som forfatteren ville ha gitt hvis maskinskriften hadde nådd publiseringsstadiet. Blyantmarkeringer i teksten og det faktum at det ble holdt sammen med materialer på forskjellige andre gruppeutryddelser viser at forfatteren hadde til hensikt å bruke det i folkemordets historie som han skrev mot slutten av livet hans. Dessverre ble arbeidet aldri fullført, og det ble ikke den ukrainske teksten få nødvendig revisjon og rettelser.

Lemkins mest bemerkelsesverdige bidrag ligger i hans konseptualisering av det ukrainske folkemord i form av et firedelt angrep på den ukrainske nasjonen, der sulting av de ukrainske bøndene – den store hungersnøden – var den viktigste, men ikke den eneste, våpen brukt i ødeleggelsen av den ukrainske nasjonen.

Til tross for sitt engasjement for menneskeheten, døde Raphael Lemkin alene og pengeløs, i 1959, i New York. Bare en håndfull mennesker deltok i begravelsen hans. Han døde nesten like anonymt i New York som familien hans gjorde i nazistenes konsentrasjonsleire.

"Er det ukrainske Holodomor folkemord? Det oppfyller alle kriteriene i folkemordsloven av 1948, konvensjonen - det oppfyller ideene som Raphael Lemkin la frem."

Foto 1: Monument ved det nasjonale Holodomor-museet

Ledende historikere og andre forskere, som James Mace, Robert Conquest, Timothy Snyder, Norman Naimark, Anne Applebaum, som har viet betydelig tid til å studere Holodomor og har publisert mye om emnet, har alle konkludert med at det var folkemord.

6. Analyse av Holodomor

Mens Kremles innkjøpspolitikk basert på kornproduksjonsavgiften var den samme i 1918–1920 og 1930–1932 var de spesifikke forholdene for landbruket betydelig forskjellige under disse periodene. I løpet av den første perioden ble produktivkraftene på landsbygda undergravd av kontinuerlige kriger på Ukrainas territorium fra 1914 til 1920. Deretter ble de sørlige oblastene av Ukraina rammet av den forferdelige tørken i 1921. Men på begynnelsen av 1930-tallet ble landbruket situasjonen var ganske bra. Produktive krefter på landsbygda hadde blitt fullstendig gjenopprettet i løpet av NEP (New Economic Policy) år og værforholdene 1930–1932 var mer gunstige enn på 1920-tallet.

Mekanismen for hungersnøden fra hele unionen i 1932–1933, inkludert hungersnøden i 1932 i Ukraina var forårsaket av tre års produksjonsavgift. Men Holodomor i Ukraina var et resultat av velkalkulerte og godt fordekte handlinger fra Stalins kriminelle administratorer og hadde lite å gjøre med korninnkjøp.

Foto 3: The Bitter Memory of Childhood

I begynnelsen av september 1932, ba en vitenskapsmann ved All-Ukrainian Academy of Sciences Denysenko sin kollega, som dro til Moskva for å jobbe med arkiver, om å fortelle lærer Hrushevskyy følgende:

"Angående den politiske situasjonen, fortell ham at en ekte hungersnød råder i Ukraina, hele landsbyer og raions forsvinner, og understreker spesielt det forferdelige dødelighet blant barn. Forklar ham at dette er en politikk som tar sikte på å knekke ukraineren nasjonen fullstendig som den eneste nasjonale styrken som er i stand til alvorlig motstand. Noen vil dø, andre vil bli spredt over Russlands grenseløse vidder» (Bogunov 2007, 291).

En detaljert analyse av Holodomor-tap er beskrevet i flere publikasjoner (Levchuk 2013; Levchuk, Boryak og Wolowyna 2015, 84–112; Rudnytskyi et al. 2015a; Rudnytskyi et al. 2015b; Wolowyna 2013; Wolowyna et al. 2016). Disse publikasjonene underbygget at hungersnøden i Ukraina førte til tap ikke bare i 1932–1933, men også i 1934. Vi skal her bare presentere noen viktige punkter fra deres funn.

Det var 3 942 500 direkte tap av hungersnøden 1932–1934, med 89,5

prosent av dem i 1933 toppår (tabell 6). I det året var det relative antallet tap 119,3 per 1000 innbyggere, med 26,8 i byområder og 149,4 på landsbygda. 92,6 prosent av disse tapene skjedde på landsbygda; det meste av dødsfall i landlige områder var 12,4 ganger høyere enn det tilsvarende absolutte antallet overdøde i urbane områder.

Nasjonale gjennomsnitt av overdrevne dødsfall skjuler store variasjoner blant de syv oblastene og Moldova ASSR (tabell 7). Landlige 1933 relative tap varierer mellom 77,3 per 1000 innbyggere i 562 Omelian Rudnytskyi et al. Donetsk oblast og 222,0 i Kharkiv oblast. Relative tap i byområder er betydelig lavere enn tap i respektive landlige områder; de varierer mellom 10,4 per 1000 innbyggere i Donetsk og 46,7 i Kyiv oblaster. Årsaker til disse variasjonene er forklart i Wolowyna et al. (2016). Hovedresultatet er at i motsetning til forventningene er de høyeste tapene funnet i skog-steppe oblastene i Kyiv og Kharkiv, ikke i de sørlige kornproduserende oblastene Odesa, Dnipropetrovsk og Donetsk.

Table 6. Yearly absolute and relative losses for urban and rural populations, 1932–1934.

	1932	1933	1934	1932–1934
in 1,000s				
Total	250.0	3,529.2	163.3	3,942.5
Urban	48.8	193.9	50.6	293.4
Rural	201.2	3,335.3	112.7	3,649.1
per 1,000 population				
Total	8.0	119.3	5.9	x
Urban	7.0	26.8	6.9	x
Rural	8.3	149.4	5.5	x

Source: Wolowyna et al. (2016).

Table 7. Direct 1932-1934 famine losses by oblasts.

	Total	Urban	Rural	Total	Urban	Rural
	in 1,000s			per 1,000 population		
	1932-1934			1933		
Ukraine	3,942.5	293.4	3,649.1	119.3	26.8	149.4
Vinnytsia	545.5	19.7	525.7	114.6	35.8	122.7
Kyiv	1,110.8	65.8	1,045.1	178.7	46.7	206.0
Chernihiv	254.2	17.4	236.8	73.7	39.6	77.6
Kharkiv	1,037.6	56.9	980.7	178.9	36.3	222.0
Donetsk	230.8	58.9	171.9	41.1	10.4	77.3
Dnipropetrovsk	368.4	35.4	333.0	91.6	22.7	118.9
Odesa	326.9	36.6	290.3	98.8	30.7	129.6
Moldova ASSR	68.3	2.7	65.6	102.4	24.5	114.7

Source: Wolowyna et al. (2016).

Donetsk oblast og 222,0 i Kharkiv oblast. Relative tap i byområder er betydelig lavere enn tap i respektive landlige områder; de varierer mellom 10,4 per 1000 innbyggere i Donetsk og 46,7 i Kyiv. Årsaker til disse variasjonene er forklart i Wolowyna et al. (2016). Hovedresultatet er at i motsetning til forventningene er de høyeste tapene funnet i skog-steppe oblastene i Kyiv og Kharkiv, ikke i de sørlige kornproduserende oblastene Odesa, Dnipro og Donetsk.

7. Eksport av korn i 1932-33

De en gang hemmelige dokumentene fra det russiske statsarkivet for økonomi har blitt lagt ut på nettet i Electronic Archive of the Liberation Movement Research Center etter "glasnost".

Dokumentene klassifisert som "Top Secret" og "Confidential" fra Russian State Archives of Economics (Moskva) om eksport av ulike produkter fra Ukraina under Holodomor ble nå publisert på nettet. De fleste av produktene ble eksportert til Tyskland, England, Nederland, Danmark og Polen.

Historikere sier at disse 252 dokumentene er sentrale vitnesbyrd for å forstå

omfanget av mateksport fra Sovjetunionen, spesielt fra Ukraina.

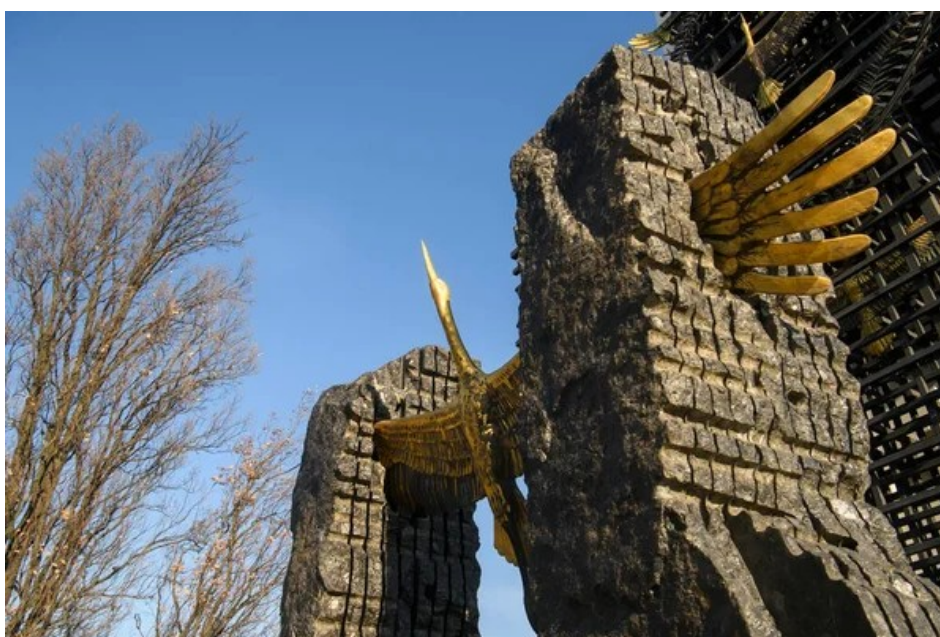
Et resultat av krisen i 1927–28 var at bønder nektet å selge korn til staten så billig som staten krevde. Dermed fikk ikke staten nok korn til å forsyne byene, og lite til å eksportere og skaffe inntekter til sovjetstaten. Stalin (1878–1953) startet i januar 1928 en nådeløs politikk der det ble bestemt hvor mye korn hver husholdning skulle gi fra seg. Alt kornoverskudd ble beslaglagt av staten. 30 000 agenter ble sendt ut av Stalin for å sørge for å finne skjulte kornlagre. Da de lyktes i å inndrive kornkvotene, ble Stalin overbevist om at staten kunne presse enda mer korn ut av bøndene. Resultatet ble at bøndene slaktet trekkdyr for å få mat og skjulte korn.

For å finansiere den hurtige industrialiseringen økte kommunistpartiet trykket ytterligere mot bøndene. Sovjetstaten økte beslagene av korn, ikke bare fra de rike bøndene – de såkalte kulakkene – men også fra vanlige og fattige bønder. Stalin oppfattet kulakkene som de siste fiendene av revolusjonen. Bøndene slo tilbake ved å sette fyr på bygninger eller, i noen tilfeller, ved å drepe statens utsendinger. Kollektiviseringen av jordbruket var for Stalin ensbetydende med den endelige ødeleggelsen av kulakkene. I desember 1929 erklærte han at kulakkene skulle utryddes som klasse. Det påfølgende året ble 700 000 bønder deportert til fjerntliggende områder av Sovjetunionen, som for eksempel Sibir.

Professor Gennady Boryak, professor i historie, nestleder ved Institutt for historie i Ukraine: "Selv en overfladisk gjennomgang av disse dokumentene lar oss se den skremmende utnyttelsen av ukrainske regioner, som ble omgjort til dødsterrier i 1932-1933. Planen for eksport av produkter fra Ukraina i 1933 ble estimert til 107 millioner. rubler. og ble oppfylt med 85 %. Sammenlignet med 1932 økte eksporten av produkter med 24 %! En spesielt betydelig økning ble observert i matsektoren – planen ble gjennomført med 126 %. Planen for Plodexport (frukteksport) var ganske betydelig, og nådde 137,8 %!"

Mens ukrainere døde, hentet den sovjetiske staten 4,27 millioner tonn korn fra Ukraina i 1932, nok til å brødfø minst 12 millioner mennesker i et helt år. Sovjetiske opptegnelser viser at i januar 1933 var det nok kornreserver i USSR til å brødfø godt over 10 millioner mennesker. Regjeringen kunne ha organisert nødhjelp og kunne ha akseptert hjelp fra utenfor Sovjetunionen. Moskva avviste utenlandsk bistand og fordømte de som tilbød den, og eksporterte i stedet Ukrainas korn og andre matvarer til utlandet for kontanter.

8. Holocaust og Holodomor

Ordene Holodomor og Holocaust høres like ut. De oversettes begge til død på grunn av katastrofer i det XX århundre. Holodomor fant sted i 1932/33 og Holocaust fulgte nesten 10 år senere. Ofrene for Holocaust har vært anerkjent av det internasjonale samfunnet som ofre for folkemord; de mennesker som døde under Holodomor er i Norge "bare" ofre for en forbrytelse mot menneskeheten. Likevel insisterer det ukrainske samfunnet på at Holodomor var folkemord og bør behandles som sådan.

Men hva ville skje hvis man skal sammenligne disse to forferdelige tragediene? Ville likhetene mellom dem gjøre saken klarere? Også er Holodomor, i denne betydningen, "det ukrainske holocaust"? Er den store hungersnøden et fullstendig folkemord eller har den bare noen få folkemordsegenskaper?

Begrepet "Holocaust" er vanligvis definert som: «Den nazistiske tyske politikken som søkte utslettelse av europeiske og nordafrikanske jøder. Det kommer fra gresk holókauston, som betyr "brent". ofre'. Mer sjelden brukes begrepet også for å beskrive nazitysk vold i generelt». Det jødiske samfunnet foretrekker begrepet "Shoah", som betyr "katastrofe". Andre kaller det "Den endelige løsningen".

"På det ukrainske språket kalles hungersnøden i 1932 og 1933 hungersnød 'holodomor', som betyr utryddelse ved sult. Det er også referert til som den 'kunstige hungersnøden', 'tersulten' og 'terror-folkemordet'».

De to tragediene resulterte i millioner av dødsfall. Noen har prøvd å koble til Holodomor med Holocaust i det som gjelder antall ofre og gjennom dette for å bevise at den ukrainske hungersnøden også er folkemord. Estimatenes for de to massedrapene dreier seg om det samme antallet, men dette er ikke et gyldig argument.

Teorien om at den store hungersnøden er folkemord bør fokusere mer på årsakene og hensikten til gjerningsmennene og om handlingsforløpet og internasjonal kontekst av Holodomor. Sammenligningen med det paradigmatisk tilfellet Holocaust kan gi resultatet mer troverdighet. Det første logiske trinnet er å anvende FNs folkemordskonvensjons definisjon av folkemord på Holocaust og Holodomor.

Definisjonen sier at: «*Folkemord er en forbrytelse under folkeretten, i strid med ånden og målene av De forente nasjoner og fordømt av den siviliserte verden*».

Holocaust anses fra et juridisk synspunkt å være folkemord, fordi det hadde det både det mentale elementet, hensikten om å ødelegge, bevist med signerte dokumenter, ordre, offentlige taler etc., og de fysiske elementene, "drep medlemmer av gruppen", bevist ved vitneberetninger, massegravplasser og skriftlige tvangsordre. Holocaust inkorporerte alle de fem fysiske elementene som utgjør folkemordshandlinger.

Selv om Holodomor ble utelukket som ikke å være folkemord på grunn av det mentale element, hensikten å drepe, kunne ikke tydelig demonstreres, noe av det fysiske elementer var likevel til stede: å drepe medlemmer av gruppen (mellom 4.5 og 7 millioner ukrainere døde mellom 1932/1933 på grunn av hungersnøden og en betydelig prosent av dem ble skutt av sovjeterne under anklagen om å være «kulak»), forårsaker alvorlig kroppslig eller psykisk skade på medlemmer av gruppen (de fleste av Ukrainere i den perioden døde en langsom og smertefull død på grunn av sult, noen ble begravet levende, andre ble skutt, de fleste av de overlevende ble mentalt arret for liv), bevisst å påføre gruppen livsbetingelser som er beregnet til å frembringe dens fysiske ødeleggelse helt eller delvis (det er bevis for at Stalin på den tiden visste om situasjonen i Ukraina, men gjorde ingenting for å hjelpe folket, dessuten han økte matkvotene til maksimalt mulig; han nektet å hjelpe dem; han sette en blokade på Ukraina og deretter på byene, han innførte interne pass så at folk ikke på noen måte kunne unnsnippe hungersnøden; han nektet til og med ekstern hjelp selv om situasjonen var desperat).

Foto 5: Fra Det nasjonale Holodomor museet

Når det gjelder tiltakene mot barn, er det et velkjent faktum at Stalin hadde et problem på midten av 1930-tallet med "bezpeizornie", som var generasjonen av foreldreløse barn i hele Sovjetunionen. Da de ble for mange, de ble vanligvis skutt.

Til tross for alt dette ble Holodomor ikke vurdert av Europaparlamentet folkemord i **2008**, som Holocaust, men en ineffektiv økonomisk politikk av kommunistene regjeringer i republikkene i Sovjetunionen og en forbrytelse mot menneskeheten.

Men i en resolusjon fra Europaparlamentet datert 15.12.2022:

Medlemmer av Europaparlamentet fordømmer på det sterkeste disse handlingene, som førte til at millioner av ukrainere døde, og oppfordrer alle land og organisasjoner som ennå ikke har gjort det til å følge deres eksempel og anerkjenne det som folkemord.

I resolusjonsteksten videre heter det at sultkatastrofen i 1932–33 som ukrainerne kaller Holodomor, var et direkte resultat av sovjetregimets politikk og folkemord mot det ukrainske folk. Resolusjonen ble vedtatt noen dager etter at 90-årsdagen for katastrofen ble markert i Ukraina, og mens russiske styrker bomber Ukraina i en krig som legger mye av landet i grus.

Noen har spekulert i at enkelte land ikke har anerkjent Holodomor som folkemord i for ikke å provosere Russland. Dette skjedde dessverre fordi, fra poenget med syn på uavhengighet, er det ikke alle land som tar sine beslutninger helt uavhengig fra andre aktører på den internasjonale scenen. Og i dette tilfellet stemte det. Avstemningen i Europaparlamentet utløste raseri i Russland, der mange er engasjert i å rehabilitere Stalin under regimet til Vladimir Putin.

Både Holocaust og Holodomor er blitt fornektet. I tillegg er Holodomor først blitt offentlig kjent på slutten av 1980-tallet.

En første resolusjon fra FNs generalforsamling i desember 1946 hadde vedtatt en definisjon som var inspirert av Lemkins brede tilnærming i konvensjonen som til slutt ble vedtatt i 1948, men begrepet "kom til å bety fysisk eliminering av en hel etnisk gruppe, på lignende måte til Holocaust."

I forhold til folkeretten er det derfor vanskelig å vurdere Holodomor et

folkemord. Holodomor-diskursen er spesielt relevant for Øst-Ukraina og Donbas regionen med sine nå omstridte regioner Donetsk og Lugansk, siden dens ukrainske bondebefolkningen ble ødelagt av Holodomor, for å bli erstattet av mer russifisert russiske arbeidere. Ødeleggelsen av bondestanden var lik ødeleggelsen av ukrainere som nasjon fordi det var en 90 prosent bondenasjon. Så dette er en del av forklaringen på hvorfor vi har de nåværende problemene, hvorfor Donbas er så opprørsk, illojal.

Det som gjør det ukrainske folkemordet unikt er omfanget og tidsperioden for dets fornektelse på nesten 60 år. Selv om Holodomors formål ikke var å drepe alle mennesker, men å utrydde nok mennesker til å utslette folkets sjel og identitet; Hensikten var ikke bare å eliminere bøndernes motstand, men å undergrave ukrainerne som nasjon. De sovjetiske lederne kunne jobben sin godt. Dette viser også deporteringen av russere inn i Ukraina og ukrainere ut av Ukraina.

Det er også en stor forskjell på hvordan det ukrainske samfunnet opplevde Holocaust, noe som er uforlignelig med erfaringene til samfunnene i Frankrike, Nederland og til og med Polen. Mens symbolet på Holocaust i Europa er tog og konsentrasjonsleirer der jødene ble utryddet i hemmelighet, ble majoriteten av den jødiske befolkningen på Ukrainas territorium drept åpenlyst på stedet, nesten foran naboenes og venners øyne. Dette er også det som gjorde redning av jøder i Ukraina nær heroisk tatt i betraktning risikoen involvert.

Etter 1945 ble kjennskapen om de to folkemordene i Vest- og Øst-Europa splittet av "jerneteppe" og er svært forskjellig. Man kunne åpent diskutere og skrive om begge i vesten, mens på de sovjetiske territoriene ble sannheten om de to nasjonale tragediene forvrengt og skjult. Den korte formuleringen som ble brukt av de sovjetiske historikerne "sivile drept av fascistene" dekket over informasjonen om jødeutryddelsen.

Ideologi

I begge tilfeller, Holocaust og Holodomor, var det noen ideologiske årsaker som ligger til grunn for intensjonen om å drepe.

Holocaustgjerningsmennene hadde etablert sin trosbekjennelse på falsk biologi og antisemittisme, under et nasjonalsosialistisk syn på verden. De ansvarlige for Holodomor, derimot, var kommunistiske fanatikere, tror på falsk sosiologi, prøver å eliminere kulakklassen, men også å bringe en nasjonen (Ukraina) på kne for å styrke sin innflytelse over den. Selv om årsakene til å begå drap virker veldig forskjellige, ideologien som brakte dette om inneholder noen fellespunkter.

Både kommunistene og nasjonalsosialistene hadde som mål å få til fødselen til den "nytt menneske". Kommunister trodde at folk skulle være det differensiert etter klasser og at de "onde klassene" vil gå til grunne eller bli beseiret i revolusjonen. Proletariatklassen vil seire og gjennom denne sosiale konstruksjonen, det "nye mennesket" vil bli født, ifølge marxismen. Nasjonalsosialister trodde på å skille folk etter rase. Etter utryddelsen av de underordnede rasene vil bli fullført, arianerne vil seire og den fødselen av den "nye mannen" vil være mulig. Begge ideologiene var «i krig med mennesket naturen» og så frem til fødselen til denne nye mannen. Begge ideologiene tok til orde for at det ikke var et spørsmål om man skulle drepe eller ikke, men et spørsmål om hvem man skulle drepe, og det er her forskjellen griper inn.

Både kommunistene og nasjonalsosialistene brukte svært harde og dehumaniserende ord når de beskriver sine fiender. For eksempel på 1920-tallet:

"Lenin beskrev fiender i uhyggelig påvente av SS: blodsugere, edderkopper, igler, parasitter, insekter, veggedyr, lopper, språket antyder truende og dehumaniserte fiender som infiserer folket, krever rensing».

Lignende ord ble brukt av Hitler i hans selvbiografiske verk Mein Kampf i for å beskrive jødene:

«Jøder var larvene som livnærte seg av et råtnende lik, parasittene som

hadde for å bli fjernet kirurgisk, de seksuelle rovdyrene tære på tyske kvinner, en edderkopp som suger folks blod, en pest verre enn svartedauden, den svamp som sprer seg som en skadelig basill og deretter dreper den vert».

Ikke desto mindre hadde kommunist og konstant problem med å definere kulaken, statsfienden, fordi klasse ikke er like åpenbar som etnisitet eller rase.

Michael Mann sier det faktum at:

«I løpet av denne fasen ble fiendens identitet utvidet ukontrollert [...] Siden ingen visste hvem kulaken var, beholdt offisielle definisjoner endres»

Holodomor vs. Holocaust

Det er flere grunner som Stalin kan ha vært tilbøyelig til begå folkemord mot den ukrainske nasjonen, foruten de ideologiske. Ukraina, et land som hadde 80 % av befolkningen som jobbet i landbruket kalt Europas "brødkurv" og var kjent for sine kornavlinger. Landet hadde også en blomstrende kultur som sakte drev dem bort fra Russland. "Moder Russland, på den annen side, alltid tenkt på Ukraina som en iboende del av sin sfære av innflytelse og på 1800-tallet var sovjeterne redde for å miste denne staten:

«Ideen om at denne store regionen som russiske imperialister alltid hadde betraktet som en del [...] av Russland egentlig, kunne virkelig ønske å være fri [...] var ødeleggende».

Ukraina var viktig for Russland hovedsakelig for sitt landbrukspotensial, og det er en velkjent faktum at «Lenin [...] betraktet ukrainske ressurser som viktige».

Bolsjevikene var faktisk overrasket over nivået som ukrainsk identitet hadde vokst og kompleksiteten i deres kulturelle liv. Etter Lenins død og Stalin tok

over USSR, gjennom voldelig eliminering av de andre kandidatene. Han overtok også oppgaven med å «temme» Ukraina og få slutt på dets nasjonalistiske manifestasjoner. Den nasjonale gjenopplivingen av det kulturelle, økonomiske og politiske livet til ukrainere førte til Stalins store frykt for å miste Russlands innflytelsessfære over Ukraina og kanskje utgjør grunnen til at han ønsket Ukrainas "russifisering", selv om det kom på et høy pris som masse mord. I et kjent brev til Kaganovich sa Stalin at: «På dette punktet er spørsmålet om Ukraina det viktigste. Situasjonen i Ukraina er veldig dårlig. Hvis vi ikke tar skritt nå for å forbedre situasjonen, vil vi kan miste Ukraina. Målet bør være å transformere Ukraina på kortest mulig tid, inn i en ekte festning av USSR".

Den brutale invasjonen som startet 24. 2022 (som egentlig startet allerede i 2014 i øst og ved annekteringen av Krim) har mange likhetstrekk med de samme uttalelser fra den russiske presidenten. Både når det gjelder strategi og direkte uttalelser når det gjelder medmennesker i Ukraina.

Knuse nasjonalisme og eliter

Holodomor, omtrent som Holocaust, har en rekke fakta som viser det den hadde folkemordsegenskaper. Mens historien til Holocaust er viden kjent, og årsakene til at det anses som folkemord har blitt oppregnet på et bredt spekter av anledninger. Holodomors historie og årsakene til at det kan vurderes folkemord er mye mindre forstått. Drap i Ukraina har ikke bare vært mange i hungersnøden 1932-1933. I år før hungersnøden forsøkte bolsjevikregimet å utslette nasjonalistiske identitet fra det ukrainske folket ved å gjennomgå utrenskninger av den intellektuelle eliten, importere russisk språk og oppløsning av folkekirken. Viktigheten av å opprettholde hvert lands nasjonale kultur er avgjørende, og dette aspekt ble understreket i fortalen til Haagkonvensjonen av 1954 (avsnitt 2 og 3), hvor det er opplyst at 'skade på kulturgoder tilhørende evt mennesker overhodet betyr skade på

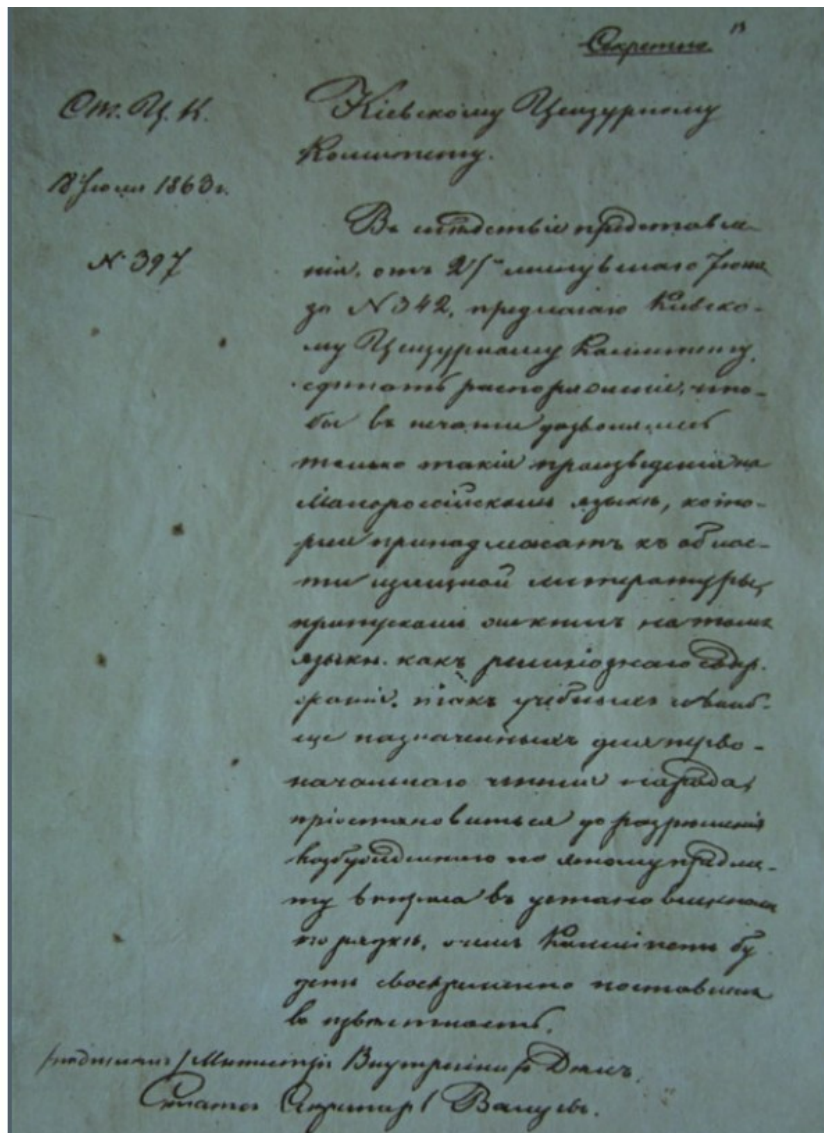

kulturarven til hele menneskeheten, siden hvert folk gir sitt bidrag til verdens kultur'."

9. Russifisering

Valuev-sirkulæret, utstedt av ministeren for indre anliggender i det russiske imperiet, som sier at det ukrainske språket "aldri har eksistert, ikke eksisterer og ikke kan eksistere."

Russifisering var en betydelig del av den sovjetiske politikken overfor Ukraina i denne perioden og som pågikk helt til 1991. Dette var et bevisst handling for å utslette den ukrainske kulturen og identitet. Det var forbudt å trykke bøker på ukrainsk, og primere på ukrainsk ble konfiskert fra gudstjenester og skoler. Denne språkpolitikk var brutal og intens, og etterlot et uopprettelig preg på de østlige territoriene i det moderne Ukraina. Det ukrainske språket

var ikke etterspurt, verken i statsadministrasjon, utdanning eller publisering. Dessuten, som et resultat av disse gjentatte forfølgelsene, utviklet ikke språket seg. For en betydelig del av Ukrainas administrative og kulturelle elite ble russisk, om ikke deres morsmål, så i det minste et som ga tilgang til makten og gjorde en karriere mulig.

Ukrainsk-talende ble trakassert og fornærmet. Russere og offentlige tjenestefolk kalte det ukrainske språket en "vill dialekt", "uutdannet slang", en "sørrussisk bondefiksjon" og andre nedsettende navn. På offisielt nivå var det forbudt å undervise, skrive eller snakke offentlig på ukrainsk. Enhver publisasjon på ukrainsk ble konfiskert: blader, brosjyrer, diktsamlinger, til og med Bibelen.

Det ukrainske språket ble drastisk modifisert etter flere forsøk på Sovjet for å "harmonisere" det med russisk språk. Selv om det ukrainske språket hadde nylig blitt revidert av en ukrainsk kommisjon av språkeksperter,

«en språklig diskusjon» ble arrangert av visekommisæreren for utdanning av den ukrainske SSR, som hadde blitt betrodd avviklingen av nasjonalismen i systemet for nasjonal utdanning og kulturliv i Ukraina. Programmet var rettet mot å fjerne hele den ukrainske terminologien».

Kampanjen ble overvåket av Portyshev, en spesiell utsending fra den delen av partiets sentralkomité. Resultatet av den "språklige diskusjonen" var at ukrainsk mistet mange av sine unike funksjoner og ble russifisert til det maksimale:

«Den ukrainske ortografien [...] ble drastisk endret i 1933, da en antall lovene i ukrainsk fonetikk og etymologi ble brutt i rekkefølge å fjerne de 'kunstige barrierene' mellom det ukrainske og det russiske språket. Resultatet [...] endte med at det ukrainske språket ble fratatt friheten til å reflektere dets spesielle trekk [...] Handlingen mot det

ukrainske språket var [...] 'systematisk språkmord', en av metodene for kommunistisk folkemord i kulturfeltet».

Det neste trinnet for sovjeterne var å knuse motstanden til det ukrainske folket ved å "ødelegge de mest aktive elementene, spesielt de ukrainske intellektuelle". En kompleks kampanje for drap og undertrykkelse ble dermed initiert av de sovjetiske lederne. Massehenrettelser fant hovedsakelig sted i hovedstaden i landet:

"Masseutryddelsen av intellektuelle i Kyiv bekreftes også av Hrushevsky, en gang styreleder for den ukrainske Central Rada, som innrømmet at 'tusener av ukrainske intellektuelle og unge mennesker' ble henrettet».

Tilsynelatende var troen til de ukrainske intellektuelle bestemt på forhånd fordi:

"Stalin beordret døden til rundt 80 % av ukrainsk intelligentsia innen 1935. Noen ser målet hans som å «re-russifisere» ukrainske byer og «pastoralisere» de ukrainere, direkte sammenlignbare med Hitlers politikk i Polen i 1939».

Undertrykkelsen av de intellektuelle gruppene var en langvarig handling, som omfatter tre forskjellige tidsperioder: perioden med krigskommunisme og dens kampanje mot de ukrainske nasjonale styrkene (1918-1921), perioden for "sosialistiske gjenoppbygging» (1929-1938) og perioden etter andre verdenskrig. Likvideringen av de ukrainske intellektuelle har hatt alvorlige konsekvenser for kulturlivet, men også for andre sammenhengende domener i Ukraina. Det er også et alvorlig faktum fordi det var ingen militær situasjon å kreve det, og det var en klar intensjon fra sovjeterne å knuse meningsbærere og eliter.

På begynnelsen av 30-tallet ble det satt i gang en kompleks kampanje mot

intellektuelle. I mars 1930 ble det organisert en iscenesatt rettssak, noe som forårsaket mye skade på de intellektuelle og den ukrainske kirken. Datoen for rettssaken mot Union for Liberation of the Ukraine (SVU) falt sammen med begynnelsen av jordbrukskollektivisering. Dette skjedde fordi det var en «slå to fluer med en stein»-situasjon, fra sovjetisk synspunkt; knuser både de intellektuelle og de bondestanden virket samtidig mer effektivt: "Samtidig som Stalin laget hans trekk for å knuse bondestanden i 1929-30, gjenopptok han angrepet på Ukraina og dens nasjonale kultur». Hensikten med rettsaken var "å svekke lederne av Ukrainsk ikke-kommunistisk intelligentsia". Offisielt ble rettssaken holdt fordi SVU skal ha forsøkt å styrte det sovjetiske regimet. Robert Conquest bemerker også at "Fra 9. mars til 20. april 1930, en hel syklus av falske saker mot ukrainere personligheter begynte».

Stalin var fullstendig klar over hva han gjorde. Kampanjen mot ukrainsk nasjonalisme, rettet mot det ukrainske språket, religionen og intellektuelle, kombinert med de ødeleggende effektene av hungersnøden, ville gjøre en interessant konspirasjonsteori rettet mot å oppdage en ond plan bak Stalins handlinger. Dette er ennå ikke bevist, men det som er sikkert er at:

«Stalin forsto tydelig at essensen av ukrainsk nasjonalitet var inneholdt i intelligentsiaen som artikulerte det, men også i bondemassene som hadde opprettholdt den gjennom århundrene».

Fra dette synspunktet, kampanjen mot den intellektuelle kjernen i gruppen kan antas forsettlig og dermed analysert innenfor FNs definisjon av folkemord.

10.Sitater

Professor Gennady Boryak, professor i historie, nestleder ved Institutt for historie i Ukraine: *"Selv en overfladisk gjennomgang av disse dokumentene lar oss se den skremmende utnyttelsen av ukrainske regioner, som ble omgjort til dødsterrier i 1932-1933. Planen for eksport av produkter fra*

Ukraina i 1933 ble estimert til 107 millioner. rubler. og ble oppfylt med 85 %. Sammenlignet med 1932 økte eksporten av produkter med 24 %! En spesielt betydelig økning ble observert i matsektoren – planen ble gjennomført med 126 %. Planen for Plodexport (frukteksport) var ganske betydelig, og nådde 137,8 %!"

Prof. Andrea Graziosi, Universitetet i Napoli: "I tilfellet med Holodomor var dette det første folkemordet som metodisk ble planlagt og utført ved å frata de menneskene som var matprodusenter deres næring (for å overleve). Det som er spesielt forferdelig er at tilbakeholdelse av mat ble brukt som et våpen for folkemordet og at det ble gjort i en region i verden kjent som 'Europas brødkurv'.»

En sovjetisk forfatter Kosior proklamerte i avisen Izvestija, 2. desember 1933: «Ukrainsk nasjonalisme er vår største fare». For å eliminere denne nasjonalismen og etablere den forferdelige enhetligheten i den Sovjetstaten ble de ukrainske bøndene ofret. Metoden som brukes i denne delen av planen var slett ikke begrenset til noen spesiell gruppe. Alle hadde lidd - menn, kvinner, barn. Avlingen i år var god nok til å mate folk og husdyr i Ukraina, men det var det noe mindre enn året før – en reduksjon som trolig er i stor grad skyldtes kampen under kollektiviseringen. Men hungersnød var nødvendig for Sovjetunionen, så det ble opprettet "på bestilling" gjennom en uvanlig høy kornlevering til staten som skatt. I tillegg til dette ble tusenvis av dekar hvete aldri høstet – de ble igjen å råtne på jordene. Resten ble sendt til statens kornmagasiner for å lagres der fram til myndighetene hadde bestemt hvordan den skulle fordeles. Mye av denne høsten, så viktig for overlevelse av det ukrainske folket, endte opp med å eksportere for å skape kreditt i utlandet. Stilt overfor hungersnød på gårdene hadde tusenvis av mennesker desertert landsbygda og vandret til byene for å tigge mat. Da de ble tatt til fange der og da de ble sendt tilbake til landet, forlot de barna sine i byene i håp om at i det minste kunne de overleve. Bare i Kharkiv ble 18 000 barn forlatt på grunn av dette vei. I landsbyer med en befolkning på tusen mennesker overlevde hundre og i andre landsbyer halvparten av

befolkningen hadde dødd, og dødsfallene i disse landsbyene varierte fra 20 til 30 per dag.

C. Henry Chamberlain (les i stedet W. Henry Chamberlain), Moskvakorrespondent for avisen Christian Science Monitor, skrev i 1933: *"Kommunistene oppfattet denne apatien og motløsheten som sabotasje og kontrarevolusjon, og med hensynsløsheten som kjennetegner selvgode idealister, bestemte de seg for å la hungersnøden fortsette, og trodde det ville lære bøndene en lekse. Bistand ble delt ut til kollektivbruk, men i utilstrekkelig grad og så sent at mange liv hadde allerede gått tapt. De enkelte bøndene ble overlatt til seg selv; og en mye høyere dødelighet blant de enkelte bøndene var det sterkeste argumentet å bli med i kollektivbruk».*

Norman Davies, Europe, A History: *"Terror-sulten fra 1932-33 var et biprodukt av kollektivisering med to formål, designet for å undertrykke ukrainsk nasjonalisme og den viktigste konsentrasjonen av velstående bønder på ett kast."*

Kofi Annen, FNs syvende generalsekretær: *"Et folkemord begynner med drap på en mann, ikke på grunn av det han har gjort, men på grunn av hvem han er."*

Irena Chalupa, direktøren for RFE/RLs ukrainske tjeneste: *"Den kreative motoren til et folk ble ødelagt, bremsset ned og forvrent nasjonsbyggingen i flere tiår. Det sovjetiske regimet hindret familier og enkeltpersoner i å bearbeide både personlig og nasjonal sorg. I mer enn 50 år kunne ikke Ukraina ta opp dette traumet åpent."*

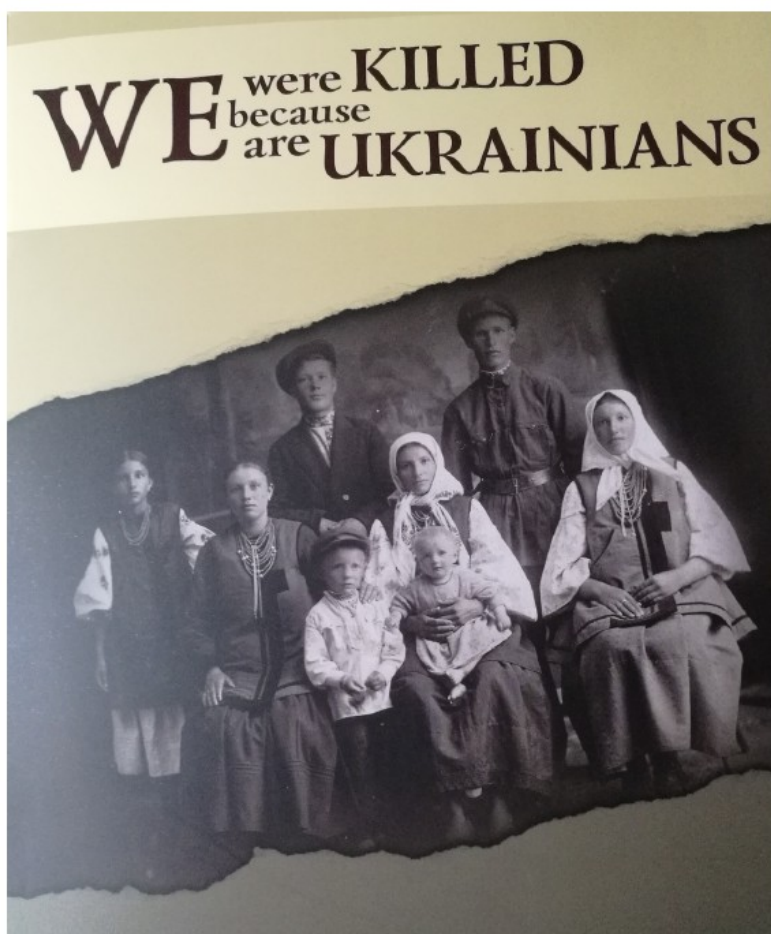
Professor Gennady Boryak, professor i historie, nestleder ved Institutt for historie i Ukraine: *"Selv en overfladisk gjennomgang av disse dokumentene lar oss se den skremmende utnyttelsen av ukrainske regioner, som ble omgjort til dødsterrier i 1932-1933. Planen for eksport av produkter fra Ukraina i 1933 ble estimert til 107 millioner. rubler. og ble oppfylt med 85 %.*

Sammenlignet med 1932 økte eksporten av produkter med 24 %! En spesielt betydelig økning ble observert i matsektoren – planen ble gjennomført med 126 %. Planen for Plodexport (frukteksport) var ganske betydelig, og nådde 137,8 %!"

Kateryna Bondar, som student i Master of Laws (LL.M.)-programmet ved Harvard Law School, skrev oppgaven⁴ sin om "The Ukrainian Famine of 1932-1933 as Genocide under International Law," under veiledning av prof. Grainne de Burca i mai 2011.: *Etter å ha analysert Holodomor fra 1933-1933 trinn for trinn under definisjonen av folkemord i den konvensjonen, konkluderte jeg med at Holodomor tilsvare folkemord som definert i FN-konvensjonen om forebygging og straff for forbrytelsen folkemord. Holodomor må klassifiseres og anerkjennes som folkemord på internasjonalt nivå. Holodomor som folkemord må fordømmes av det internasjonale samfunnet for å gjenopprette historisk rettferdighet og for å forhindre gjentakelse av slike forbrytelser hvor som helst i verden.*

⁴ <https://www.ukrweekly.com/uwvp/law-thesis-supports-international-recognition-of-holodomor-as-genocide/>

11. Oppsummering

Av de 195 landene i verden anerkjenner 23 FN-land og Vatikanstaten Holodomor som folkemord på delstatsnivå: Australia, Brasil, Canada, Colombia, Tsjekkia, Ecuador, Estland, Georgia, Tyskland, Ungarn, Irland, Latvia, Litauen, Mexico, Moldova, Paraguay, Peru, Polen, Portugal, Romania, Ukraina, USA, Vatikanstaten.

En rekke separate byer og regioner har også anerkjent Holodomor som folkemord. Det samme gjør den katolske, ukrainske gresk-katolske, den ortodokse konstantinopel-kirken, den ukrainske ortodokse kirken i Kyivpatriarkatet, den ukrainske ortodokse kirken i Moskva-patriarkatet, den ukrainske autokefale ortodokse kirken.

Andre land og institusjoner har gitt uttalelser som anerkjenner Holodomor

som tragedie eller forbrytelse mot menneskeheten, men brukte ikke ordet «folkemord».

- Som de første i Norge har kommunene Lyngdal og Farsund anerkjent Holodomor som folkemord i sine kommunestyrer den 15.12.2022:
- - Vi anerkjenner Holodomor som folkemord ved at anslagsvis 7 millioner ukrainere sultet i hjel som følge av stalinistisk politikk i 1932-33.
- - Vi appellerer til andre kommuner i Norge og den norske stat om å gjøre det samme

Ordfører Jan Kristensen, Lyngdal kommune overrekker vedtaket til dr. Liliia Honcharevych, Charge'd affair ved den ukrainske ambassade i Norge

Da Holodomor ble behandlet i det norske Storting i 2008 ble det nedstemt og daværende utenriksminister Jonas Gahr Støre sa:

Holodomor fant sted før Folkemordkonvensjonen og vedtektene

for Den internasjonale straffedomstolen ble vedtatt, og dermed før den internasjonale forbrytelsen folkemord ble fast definert i folkeretten. Det er dermed vanskelig å feste definisjonen "folkemord" på hendelser som fant sted før de relevante folkerettslige normene ble vedtatt – og med tilbakevirkende kraft på disse. Det er også først og fremst rettsvesenets oppgave å avgjøre hvorvidt en alvorlig internasjonal forbrytelse har funnet sted.

Vi oppfordrer Det norske Storting til å behandle Holodomor på nytt etter at både nye fakta om saken er fremkommet og ut fra en helhetlig vurdering.

Dette handler også om å følge opp den ukrainske utenriksminister Dmytro Kuleba oppfordring:

– Jeg oppfordrer alle nasjoner til å støtte Ukraina ved å anerkjenne Holodomor, Stalins styrte hungersnød i 1932-1933, som folkemord på det ukrainske folket. Vi skal markere dets 90 år i november. Anerkjennelse er veldig viktig nå, når Russland begår et nytt folkemord

Den tyske Forbundsdagens vedtak 29. november 2022 er et eksempel til etterfølgelse (se vedlegg):

..... På denne bakgrunn og med tanke på vår egen fortid ser vi det som vårt ansvar å spre kunnskap om denne forbrytelsen mot menneskeheten og å fremme nødvendig viderebehandling av den. Dette inkluderer også opprettelsen av en europeisk offentlighet for emnet Holodomor for å øke europeisk bevissthet om bakgrunnen. Mer enn noen gang, i disse dager med Russlands brudd på internasjonal lov en angrepskrig mot Ukraina, som samtidig representerer et angrep på vår europeiske freds- og verdiorden, tar vi til orde for at det ikke skal være mer rom for stormaktsambisjoner og undertrykkelse i

Europa.

Og resolusjon fra Europaparlamentet datert 15.12.2022:

Medlemmer av Europaparlamentet fordømmer på det sterkeste disse handlingene, som førte til at millioner av ukrainere døde, og ber alle land og organisasjoner som ennå ikke har gjort det, om å følge deres eksempel og anerkjenne det som folkemord.

Hungersnøden 1921–1923 og Holodomor i 1932–1933 var spesielt bemerkelsesverdige i disse hendelsene. De er forskjellige i geografi og nivåer av tap, og har både lignende og enkeltstående trekk. Derimot, deres årsaker og mekanismer er svært like. De sovjetiske myndighetenes hovedmål under disse to hungersnød var å undertrykke opprørsbevegelsen til ukrainske bønder som ikke godtok Bolsjevikisk jordbrukspolitikk. Lenin introduserte og satte i verk terrorteknologien ved hungersnød i løpet av 1921–1923, som deretter ble brukt av Stalin i 1932–1933 på en mer brutal måte.

På høyden av Holodomor i juni 1933, døde ukrainere med en hastighet på 28.000 mennesker per dag. Rundt 3,9 millioner ukrainere døde under Holodomor i 1932–33 (som etablert i en studie fra 2015 av et team av demografer fra det ukrainske instituttet for demografiske og sosiale studier, og University of North Carolina-Chapel Hill).

Mens ukrainere døde, hentet den sovjetiske staten 4,27 millioner tonn korn fra Ukraina i 1932, nok til å brødfø minst 12 millioner mennesker i et helt år. Sovjetiske opptegnelser viser at i januar 1933 var det nok kornreserver i USSR til å brødfø godt over 10 millioner mennesker. Regjeringen kunne ha organisert nødhjelp og kunne ha akseptert hjelp fra utenfor Sovjetunionen. Moskva avviste utenlandsk bistand og fordømte de som tilbød den, og eksporterte i stedet Ukrainas korn og andre matvarer til utlandet for kontanter.

De fleste historikere, som har studert denne perioden i ukrainsk historie, har konkludert med at hungersnøden var bevisst og knyttet til en bredere sovjetisk politikk for å undertrykke det ukrainske folket. Med Sovjetunionens fall og åpningen av sovjetiske regjeringsarkiver (inkludert arkiver for sikkerhetstjenestene), har forskere vært i stand til å dokumentere at sovjetiske myndigheter iverksatte tiltak spesifikt i Ukraina med visshet om at resultatet ville være døden til millioner av Ukrainere av sult.

Direkte demografiske tap var henholdsvis 935 800 og 3 942 500 personer. Hungersnøden 1921–1923 og Holodomor 1932–1933 hadde sine egne særegenheter:

1. hungersnød i 1921–1923 skjedde etter syv år med nød forårsaket av krigen og revolusjonære hendelser, mens Holodomor fant sted i fredstid
2. stepperegionene ble mest berørt av hungersnøden 1921–1923, mens Holodomor for det meste påvirket skog-steppe-regionene
3. den intensiteten av sulten i 1921–1923 ble forverret av tørken som rammet korndyrkingen sørlige Ukraina
4. begge tilfeller led distriktsbefolkningen mest
5. hungersnøden i 1921–1923 hadde en kraftig infeksjonssykdom (som forårsaket nesten halvparten av de overskytende dødsfallene), mens under Holodomor var nivået av infeksjonssykdommer mye lavere, selv om noen utbrudd var forårsaket av selve hungersnøden
6. begge hungersnødene hadde sine distinkte toppår: 1922 og 1933
7. relative tap er mye høyere for Holodomor enn for hungersnøden 1921–1923
8. bønder mottok noe internasjonal matvarehjelp under hungersnøden 1921–1923, mens under Holodomor avviste Stalin utenlandsk bistand og den interne matvarehjelpen gitt av regjeringen var utilstrekkelig og ble distribuert selektivt.

Etter hungersnøden 1921–1923 begynte Ukraina å gjenopprette sitt demografiske potensial, men Holodomor fra 1932–1933 var ødeleggende

både for folkets bevissthet og for videre demografisk utvikling i Ukraina. Holodomor var en forbrytelse mot menneskeheten og et folkemord.

Rafael Lemkin laget begrep - GENOCIDE - folkemord basert på historien til Holodomor. Hva er viktig i denne sammenheng ? **Det handler ikke om rettsvirkninger, dette handler om historisk og politisk ansvar for å forhindre gjentakelse av slike forbrytelser i fremtiden. Det var også derfor Lemkin, «far» til FN-konvensjonen, definerte ordet FOLKEMORD.**

Det er en direkte forbindelse mellom Holodomor som ikke anerkjent folkemord i Norge og russisk folkemordskrig i Ukraina nå. Alle russiske grusomheter i Ukraina ble mulig fordi Russland ikke tok politisk og historisk ansvar for Holodomor.

Det er ikke første gang at anerkjennelse som folkemord til tross for at de ble begått før FN-konvensjonen om folkemord ble vedtatt. Vi mener oppriktig at det faktum at Lemkins arbeid med Holodomor som folkemord også betyr noe for det ukrainske folket og for kunnskapen om folkemordet.

Fornektelse av folkemord har en enorm innvirkning på både offer- og gjerningsgrupper. Fornektelsen påvirker ikke bare relasjonene og den mulige forsoningen mellom offer og gjerningsperson, men den påvirker også identiteten til den respektive gruppen, og påvirker samfunnet de lever i generelt. Selv om konfrontasjon av de begåtte grusomhetene kan være en tøff prosess der offeret føler seg ydmyket på nytt ved å gjenoppleve fortiden,⁵ det har fortsatt en godartet terapeutisk effekt, og hjelper samfunnet til å komme overens med fortiden.

I dokumentet **Juridisk anerkjennelse av Holodomor som folkemord - Internasjonale konvensjoner, avtaler og rettsavgjørelser** av dommer Bohdan A. Futey av November 2013 uttales bl.a. følgende:

⁵ Margalit, Avishai (2002). The Ethics of Memory. Harvard University Press. ISBN 0-674-00941-X.: 61–64

Den avgjørelsen er viktig ved at den anerkjente en bekreftende forpliktelse til å forhindre folkemord, dermed viser at statlig ansvar er en konsekvens av en stats forpliktelse til å forhindre folkemord under Artikkel 1. Domstolen artikulerte at "ansvar ikke pådras bare fordi folkemord skjer, men snarere hvis staten åpenbart unnlot å iverksette alle tiltak for å forhindre folkemord som var innenfor dens makt, og som kan ha bidratt til å forhindre folkemord.» Domstolen fant med fjorten mot én stemme at Serbia hadde brutt sin forpliktelse til å forhindre folkemord, men uttalte at handlingene til de som begikk folkemordet i Srebrenica ikke kunne tilskrives Serbia.

I lys av utviklingen av begge definisjonen av "folkemord" under Folkemordetkonvensjon og rettsforfølgelse for folkemordshandlinger før ulike internasjonale og nasjonale tribunaler, oppfylder hungersnøden-Holodomor fra 1932-1933 i Ukraina den internasjonale definisjonen av folkemord, og bør anerkjennes som sådan.⁶

Et avgjørende punkt i forhold til tidsfasen Holodomor og vedtaket i FN om Folkemordskonvensjonen er Stalinregimets brutale fornektelse og hemmelighold av sannheten og muligheten til å framskaffe fakta av hungersnøden før frigivelsen av mange viktige sovjetiske arkivdokumenter. , Bare å nevne sultedøden var en straffbar handling, inntil «glasnost». I 1988 framla «Kommissjonen for Ukraina Hungersnød» som rapporterte til den amerikanske kongressen at «Joseph Stalin og de rundt ham begikk folkemord mot ukrainere i 1932–1933.»

⁶ <https://uaba.org/Resources/Documents/Blog%20Docs/13-11-05%20B.%20Futey%20%20International%20Legal%20Recognition%20of%20the%20Holodomor%20as%20Genocide.pdf>

12. Vedlegg

Den tyske forbundsdagen

Trykksak 20/4681

20. valgperiode 29.11.2022

Applikasjon

stortingsgruppene SPD, CDU/CSU, BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN og FDP

Holodomor i Ukraina: Erindringer - til minne - formaning

Forbundsdagen forslag til vedtak:

I. Den tyske Forbundsdagen uttaler:

For 90 år siden Holodomor (fra ukrainsk "holod" - sult, "moryty" - drepe) vinteren 1932/1933 sin mest forferdelige fase. Dette målrettete massedrap av mennesker gjennom sult, falt millioner av mennesker i Ukrainas som offer. Massedødsfallene av sult var ikke et resultat av mislykkede avlinger, men var ansvaret til den politiske ledelsen i Sovjetunionen under Josef Stalin. Holodomor representerer dermed en forbrytelse mot menneskeheten. I Tyskland og EU er det bare noen få som kjenner til Holodomor.

På den ene siden var sult et direkte resultat av politikken med tvangskollektivisering av bøndene, det vil si implementeringen av det sovjetiske styret og den økonomiske modellen fra toppen og ned til landlige områder og landsbyer. Stalin ønsket for enhver pris å fremme konsolideringen av sin makt og industrialiseringen av Sovjetunionen. Menneskeliv var irrelevante. Fra 1928 ble millioner av bønder fratatt avlingene sine for å forsyne byer og fabrikker. Kornet ble også eksportert for å skaffe utenlandsk valuta og maskiner fra vestlig produksjon. Antatt velstående bønder ble brutalt forfulgt og deportert som såkalte «kulakk». For hvert år som gikk økte straffen og brutaliteten i tvangsrekvisisjonene.

Allerede vinteren 1931/1932 døde hundretusener av underernæring på landsbygda og i bygdene. Til tross for dette fortsatte de voldsomme rekvisisjonene. Sult ble også brukt som straff, og hvis de fastsatte leveringsmengdene ikke ble oppfylt, ble mange ganger korn og annen mat krevd og konfiskert. De berørte regionene ble sperret av for å hindre at de sultne flyktet til byene og at mat ble fraktet til regionene. Bare vinteren 1932/1933

sultet 3 til 3,5 millioner mennesker i hjel i Ukraina. Hundretusener sultet også i hjel i Kuban-regionen øst for Ukraina og nord for Kaukasus, som hovedsakelig er befolket av ukrainere.

På den annen side var målet med massedrap gjennom sult politisk undertrykkelse av ukrainsk nasjonal bevissthet. Etter slutten av det russiske tsarriket opplevde Ukraina en kort fase med uavhengighet fra 1917/1918. Bolsjevikene underla Ukraina militært og innlemmet det i Sovjetunionen. Samtidig, i de første årene av Sovjetunionen, fremmet de kort lokalt språk og kultur og, i mindre grad, elementer og symboler på selvtilitt i Sovjetunionen som en del av sovjetisk nasjonalitetspolitikk, også for å sikre Ukrainas lojalitet til Moskva.

Stalin avsluttet denne politikken etter å ha tatt full makt. Det russiske språket og kulturen sto igjen uimotsagt på toppen av det uoffisielle hierarki i Sovjetunionen. Først ble medlemmer av den ukrainske eliten fra kirke, kultur, vitenskap og politikk forfulgt, fengslet og myrdet i massevis av det sovjetiske hemmelige politiet med det formål å ødelegge dem som bærere av kulturell identitet. De ukrainske nasjonalkommunistene ble også forfulgt. Politikken med tvangskollektivisering ble fulgt av forfølgelse og brutal undertrykkelse av ukrainske bønder som angivelig eller faktisk motsatte seg tvangsrekvisisjonene. "Ukraineren" var dypt mistenkelig overfor Stalin, han anså dem for å være motstandsdyktig og å være underordnet. Samtidig var Ukraina av største betydning for den sovjetiske ledelsen som territorium og på grunn av dets økonomiske betydning – Ukraina produserte sammen med Kuban-regionen mer enn halvparten av alt korn i Sovjetunionen – og det var tvingende nødvendig å holde de under streng kontroll av det sovjetiske maktsenteret i Moskva.

Det blir dermed tydelig at når det gjelder den politiske forbrytelsen Holodomor, var den sovjetiske ledelsens streben etter kontroll og undertrykkelse av bøndene, periferien av det sovjetiske styreprosjektet og den ukrainske levemåten, språk og kultur. Hele Ukraina ble rammet av sult og undertrykkelse, ikke bare dets kornproduserende regioner. Fra dagens perspektiv antyder en historisk-politisk klassifisering som folkemord seg. Den tyske Forbundsdagen deler en slik klassifisering.

I absolutte termer ble ukrainerne hardest rammet av hungersnøden politisk forårsaket av den sovjetiske ledelsen. Senere reduksjoner i mengden påkrevde kornavgifter ble heller ikke gjennomført i Ukraina. Likevel døde millioner av mennesker i andre områder av Sovjetunionen i løpet av denne tiden som følge av politisk indusert hungersnød. Det er anslått at opptil to millioner mennesker døde i Kasakhstan. Flere hundre tusen døde av

sult som følge av tvangsrekvisisjoner, spesielt langs elvene Volga og Don på territoriet til den russiske sosialistiske føderative sovjetrepublikken.

Holodomor faller i en periode med de mest massive forbrytelsene mot menneskeheten på det europeiske kontinentet med en tidligere ufattelig grusomhet. Disse inkluderer Holocaust av europeiske jøder i dets historiske singularitet, krigsforbrytelsene til Wehrmacht og det planlagte drap på millioner av uskyldige sivile som en del av den rasistiske tyske utslettelseskrigen i øst, som Tyskland bærer historisk ansvar for. Steder som Wola, Babyn Jar eller Leningrad står for disse utallige forbrytelsene. Den tyske Forbundsdagen utleder fra Tysklands egen fortid et spesielt ansvar for å identifisere og håndtere forbrytelser mot menneskeheten i det internasjonale samfunnet.

I store deler av det siste århundret har Ukraina lidd under to totalitære regimer. Det var et offer for Hitler-Stalin-pakten – den kriminelle, militære delingen av Øst-Europa mellom to selverklærte stormakter – og fra 1941 var den åsted for tyske forbrytelser mot menneskeheten i andre verdenskrig.

Holodomor ble systematisk benektet og tabu i Sovjetunionen, og å nevne det var en straffbar handling. Undertrykkelsen av informasjon om sulten begynte mens den pågikk. Dødsbøker ble ødelagt, kritiske tjenestemenn fjernet, regioner sperret av og journalister forbudt å reise til berørte regioner. I mange europeiske land var det definitivt diplomatiske rapporter og isolerte presseoppslag om utbredt sult i Sovjetunionen. Imidlertid lukket de øynene, spesielt siden de tjente på å importere det billige kornet fra Sovjetunionen.

Så sent som på begynnelsen av 1980-tallet benektet sovjetiske representanter Holodomor før FNs generalforsamling. Det gikk flere tiår før den sovjetiske ledelsen under partileder Mikhail Gorbatsjov, som en del av glasnost-politikken, innrømmet at det hadde vært «hunger» i Ukraina, arkiver ble åpnet og rapporter fikk sirkulere åpent.

Mens forskere i Ukraina har forsket på Holodomor i lang tid og dermed konfrontasjonen med denne forbrytelsen samt fremmer å komme overens med det, fremtvinger den autoritære statsledelsen i Russland under Vladimir Putin en ideologisert historiepolitikk som forhindrer å komme overens med de stalinistiske forbrytelsene, inkludert Holodomor. Nedleggelsen av menneske- og borgerrettighetsorganisasjonen Memorial International, som ble beordret av en domstol i slutten av 2021 som omhandler sovjetiske forbrytelser, understreker den revisjonistiske ideologiseringen av russisk historisk politikk.

II. Den tyske Forbundsdagen erklærer:

Vi minnes ofrene for Holodomor. For Ukraina er Holodomor et dypt traumatisk, grusomt og smertefullt kapittel i sin egen historie. Holodomor former den nasjonale bevisstheten til dette store europeiske landet som har løsrevet seg fra den sovjetiske fortiden. Ukraina har vært på vei mot EU de siste årene og ble tildelt kandidatstatus i juni 2022.

Holodomor er en del av vår felles historie som europeere. Dette slutter seg til listen over umenneskelige forbrytelser begått av totalitære systemer, i løpet av hvilke millioner av liv ble utslettet i Europa, spesielt i første halvdel av det 20. århundre. På denne bakgrunn og med tanke på vår egen fortid ser vi det som vårt ansvar å spre kunnskap om denne forbrytelsen mot menneskeheten og å fremme nødvendig viderebehandling av den.

Dette inkluderer også opprettelsen av en europeisk offentlighet for emnet Holodomor for å øke europeisk bevissthet om bakgrunnen. Mer enn noen gang, i disse dager med Russlands brudd på internasjonal lov en angrepskrig mot Ukraina, som samtidig representerer et angrep på vår europeiske freds- og verdiorden, tar vi til orde for at det ikke skal være mer rom for stormaktsambisjoner og undertrykkelse i Europa.

III. Den tyske Forbundsdagen oppfordrer den føderale regjeringen til å

1. fortsette å støtte minnet om ofrene for Holodomor og dens internasjonale publisitet politisk - f.eks. gjennom ulike utdanningstilbud;
2. fortsett å motsette seg ethvert forsøk på å lansere ensidige russiske historiske fortellinger;
3. fremme, ved alle anledninger, et selvreflekterende og oppmerksomt perspektiv på vårt østlige nabolag og dets sammensatte og komplekse historie for å oppfatte lokale historiske erfaringer og for å belyse ubelyste områder i det tyske perspektivet på vår felles europeiske historie;
4. fortsette å gi politisk, finansiell, humanitær og militær støtte til Ukraina som et offer for Russlands angrepskrig, som bryter med folkeretten, og Vladimir Putins imperialistiske politikk, innenfor rammen av tilgjengelig budsjett.

Berlin, 29. november 2022

dr Rolf Mützenich og stortingsgruppen
Friedrich Merz, Alexander Dobrindt og fraksjon
Katharina Dröge, Britta Hasselmann og fraksjon
Christian Dürr og fraksjon

13.Kilder

Raphael Lemkin and the United Nations Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide and the Soviet Genocide in Ukraine
Historian Anne Applebaum Details Stalin's War Against Ukraine: 'I Believe It Was Genocide'

" I Will Remember Them," a documentary about the Holodomor-genocide of 1932–33 produced by the Holodomor Museum

The Ukrainian Holodomor of 1932-1933 as a Crime of Genocide: A Legal Assessment produced by the Ukrainian Institute of National Memory

Klid, Bohdan, "Holodomor: Holodomor og FN's folkemordskonvensjonskriterier." Moderne folkemord: Forstå årsaker og konsekvenser. ABC-CLIO, 2013. Nett. 21. nov. 2013. Gjengitt med tillatelse fra ABC-CLIO.

RAPHAEL LEMKIN: SOVIET GENOCIDE IN UKRAINE - IN MEMORIAM RAPHAEL LEMKIN (1900–1959) В ПАМ'ЯТЬ РАФАЕЛЯ ЛЕМКІНА (1900–1959) Published as part of the "Lessons of History" project Of the International Charitable Foundation "Ukraine 3000"

